

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Допринос за пензијско и инвалидско осигурање власника земљишта

Уставном суду Србије поднета је иницијатива за покретање поступка оцене уставности члана 79. Закона о пензијском и инвалидском осигурању земљорадника („Службени гласник СРС”, бр. 27/85) и оцене уставности и законитости члана 4. Одлуке Скупштине Самоуправне интересне заједнице социјалног осигурања Смедерево о доприносу за здравствену, деčју и социјалну заштиту („Службени гласник СРС”, бр. 49/86 и 13/87). У вези с оспореним прописом члана 79. Закона о пензијском и инвалидском осигурању земљорадника иницијатор је изнео мишљење да је неуставно да плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање на катастарски приход грађанин који пензију остварује по основу радног односа. Члана 4. Одлуке Скупштине Самоуправне интересне заједнице социјалног осигурања Смедерево о доприносу за здравствену, деčју и социјалну заштиту по мишљењу иницијатора је неуставан и незаконит, јер према истом сопственик пољопривредног земљишта коме пољопривреда није основно занимање плаћа на катастарски приход доприносе за здравствену, деčју и социјалну заштиту. Уставност члана 3. Закона о стопма републичких пореза из дохотка организација удруженог рада и из личног дохотка и о пореским ослобођењима оспорена је са разлога што ова одредба прописује повећану стопу републичког пореза из личног дохотка од пољопривреде за обвезнике којима пољопривреда није основно занимање. Уставност и законитост одредаба тачке 1, ал. 2. и 3. Одлуке о стопма доприноса за пензијско и инвалидско осигурање земљорадника оспорена је стога што, према мишљењу иницијатора, нема основа за плаћање доприноса на катастарски приход ако сопственик пољопривредног земљишта остварује пензијско и инвалидско осигурање по основу радног односа.

Суд је у поступку оцењивања уставности и законитости оспорених аката прибавио одговор Самоуправне интересне заједнице социјалног осигурања Смедерево, у коме је изнето мишљење да је плаћање доприноса из члана 4. Одлуке о доприносу за здравствену, деčју и социјалну заштиту у складу са Уставом и засновано на закону.

Уставни суд Србије је по спроведеном поступку утврдио следеће:

Чланом 79. Закона о пензијском и инвалидском осигурању земљорадника прописано је да је обвезник пореза из личног дохотка од пољопривредне делатности истовремено и обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање земљорадника. Обавеза плаћања наведеног доприноса односи се и на сопственике пољопривредног земљишта који пензијско и инвалидско осигурање остварују по основу радног односа, тј. којима пољопривредна делатност није основно занимање. С обзиром да ови сопственици пољопривредног земљишта, као и чланови њиховог домаћинства, према одредбама чл. 1. и 10. истог Закона остварују одређена права по основу пољопривредне делатности, чиме се остварује начело узajамности, Уставни суд Србије је оценио да чланом 79. Закона није повређен Устав СР Србије.

Према члану 4. Одлуке Скупштине Самоуправне интересне заједнице социјалног осигурања Смедерево о доприносу за здравствену, деčју и социјалну заштиту, земљорадници и остали сопственици пољопривредног земљишта обезбеђују и удружују средства из личног дохотка од пољопривредне делатности, и то: за здравствену заштиту 24%, за деčју заштиту 0,11% и за социјалну заштиту 3,10%. Уставни суд Србије оценио је да је прописивање наведених доприноса на катастарски приход грађана којима пољопривреда није основно занимање сагласно Уставу, јер се ова лица тиме доводе у исти положај са лицима која стичу доходак само од пољопривреде. Оцењено је да је сагласно начелу солидарности, израженом у одредбама чл. 51. и 52. Устава да се средства за ове намене издвајају из укупног личног дохотка који грађанин оствари, тј. да се допринос плаћа по два основа ако се лични доходак остварује по два основа.

Чланом 3. Закона о стопима републичких пореза из дохотка организација удруженог рада и из личног дохотка и о пореским ослобођењима прописана је повећана стопа републичког пореза из личног дохотка од пољопривреде за обвезнике којима пољопривреда није основно занимање. Суд је већ ценио уставност наведеног законског — прописа и донео решење ГУ-130/86 од 25. јуна 1987. године, којим иницијатива није прихваћена. Оцењено је да се утврђивањем различите висине пореза из личног дохотка од пољопривредне делатности, зависно од околности да ли је обвезнику пољопривреда основна делатност, не ремети уставни принцип о једнакости и равноправности, с обзиром да се делатост не обавља под једнаким условима. Овакав став Суда заснован је на одредбама чл. 97, 99. и 218. Устава СР Србије. Решењем Суда ГУ-100/87 од 3. децембра 1987. године одбачена је иницијатива за оцену уставности истог прописа. Имајући у виду да се иницијатива у овом делу односи на решену ствар, Суд је одлучио да исту одбаци.

Тачком 1, ал. 2. и 3. Одлуке о стопима доприноса за пензијско и инвалидско осигурање земљорадника, донете од Скупштине Републичке самоуправне интересене заједнице пензијског и инвалидског осигурања радних људи који самостално обављају делатност личним радом, прописане су стопе доприноса за пензијско и инвалидско осигурање земљорадника које се примењују на катастарски приход. Уставни суд Србије ценио је уставност и законитост ових одредаба и донео решење ГУ-302/87 од 17. децембра 1987. године, којим није прихваћена иницијатива. Оцењено је да прописивање обавеза плаћања доприноса на катастарски приход сопственика пољопривредног земљишта којима пољопривреда није основно занимање није у неслагласности са Уставом, јер се према Закону о пензијском и инвалидском осигурању земљорадника овим лицима, као и члановима њиховог домаћинства, обезбеђују одређена права, чиме се остварује начело узајамности.

(Решење Уставног суда Србије IV-бр. 174/88 од 17. новембра 1988. године)

Основица за обрачун доприноса за пензијско и инвалидско осигурање

Представкама је иницијано покретање поступка за оцену законитости одредаба члана 6. Правилника о начину и поступку утврђивања основнице и обрачунавања и плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање који је донела Скупштина Републичког СИЗ-а пензијског и инвалидског осигурања радника Београд („Службени гласник СР Србије”, бр. 3/84, 10/85 и 44/84 и чл. 2, 10, 12. и 15. Правилника о изменама и допунама Правилника о начину и поступку утврђивања основнице и обрачунавања и плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање који је донела Скупштина („Службени гласник СР Србије”, бр. 44/86).

У представкама је наведено да Самоуправна интересна заједница пензијског и инвалидског осигурања није законом овлашћена да одређује ко је обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање и да утврђује шта чини основуцу за обрачун доприноса, да радне заједнице организације удруженог рада не треба да плаћају допринос за пензијско и инвалидско осигурање само из личног дохотка по утврђеној стопи већ на исти начин као и организације удруженог рада пошто су и оне обвезнице пореза из дохотка. Даље је наведено да се основица за плаћање доприноса незаконито утврђује у случајевима када су поједине организације и заједнице ослобођене одређених пореза. По мишљењу иницијатора, начин обрачунавања додатног доприноса за стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем такође није у складу са законом.

Републичка самоуправна интересна заједница пензијског и инвалидског осигурања радника — Београд у свом одговору на наводе у представкама истакла је да су оспорене одредбе Правилника у складу са законом, односно да су оспорене измене и допуне Правилника и време у циљу усклађивања са Законом о порезу на доходак организација удруженог рада.

Правилником о начину утврђивања основице и обрачунавања и плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање („Службени гласник СРС”, бр. 3/84, 10/85 и 44/86) ближи су одређени обвезници доприноса, прописан начин утврђивања основице за обрачунавања и плаћање доприноса, начин обрачунавања доприноса, рокови, место и начин плаћања доприноса.

У члану 2. Правилника наведени су обвезници доприноса из личног дохотка, у члану 3. (измењен чланом 2. измене и допуње Правилника), наведени су обвезници доприноса из дохотка организација удруженог рада. То су организације удруженог рада из члана 2. Закона о порезу из дохотка, осим радних заједница. У члану 6. предвиђено је да основицу за обрачунавање и плаћање доприноса за пензијско и инвалидско осигурање из личног дохотка радника чини лични доходак у коме су садржани прописани порези из личног дохотка радника и друга примања која служе за утврђивање пензијског основа.

Оспореним чланом 10 (измењен раније члан 14) Правилника о изменама и допунама Правилника прописано је прерачунавање доприноса из личног дохотка радника у организацијама и радним заједницама које су ослобођене плаћања појединих пореза и доприноса, а у члану 12 (измењен члан 15) прописано је како се врши прерачунавање доприноса на нето лични доходак за организације удруженог рада које плаћају допринос и из дохотка. Најзад је у члану 15. наведеног Правилника (измењен члан 18), прописан начин прерачунавања стопе додатног доприноса за стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем, који зависи од прорачунате стопе доприноса из личног дохотка и степена увећања стажа.

Законом о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања („Службени лист СФРЈ”, бр. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87 и 65/87) предвиђено је да потребна средства за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, у складу са законом, обезбеђују радници у удруженом раду и удружују их у оквиру заједница, у складу са утврђеним циљевима, задацима, заједничким потребама и интересима у области пензијског и инвалидског осигурања. Ова средства радници у удруженом раду обезбеђују доприносом из личног дохотка и доприносом из дохотка основних организација удруженог рада, односно доприносом других самоуправних организација и заједница у којима раде. Средства која радници обезбеђују доприносом из дохотка основних организација удруженог рада издвајају се, по правилу, у складу са порастом друштвене продуктивности рада на територији републике, односно аутономне покрајине (члан 9).

Доприноси за пензијско и инвалидско осигурање утврђени су Законом о пензијском и инвалидском осигурању радника („Службени гласник СРС”, бр. 13/83, 27/85, 21/86, 26/87, 41/87, 16/88 и 25/88), а то су: допринос из дохотка организација удруженог рада, допринос из личног дохотка радника, додатни допринос за стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем и додатни допринос за права према основу инвалидности (члан 151). Стопе доприноса утврђује Заједница по претходно прибављеном мишљењу Скупштине СР Србије (члан 150). Допринос из личног дохотка обрачунава се од личног дохотка радника. Допринос из личног дохотка обрачунава се и са других личних примања која служе за утврђивање пензијског основа. За поједине категорије осигураника може се одредити плаћање доприноса у сталном месечном износу (члан 153). Допринос за пензијско и инвалидско осигурање из дохотка организације удруженог рада обрачунава се од основице коју чини доходак основне организације (члан 155). Према члану 156. Закона, радници у организацији која не утврђује доходак и која није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање из дохотка, обрачунавају и плаћају допринос по увећаној стопи. Допринос за стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем обрачунава се од износа чистог личног дохотка радника распоређеног на послове, односно радне задатке на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, а плаћа га обвезник доприноса (члан 157). Одредбама члана 159. Закона утврђено је ко

обрачунава и уплаћује допринос. Најзад, чланом 161. Закона предвиђено је да Заједница утврђује основике и начин обрачунавања и плаћања доприноса. У погледу обрачунавања и наплаћивања доприноса, јамства, камате, казних мера и правних средстава сходно се примењују одговарајуће одредбе прописа о порезима (члан 163). Законом о порезима из дохотка организација удруженог рада („Службени гласник СР Србије”, бр. 49/84, 14/86 и 52/87), предвиђено је да је обвезник пореза из дохотка основна организација удруженог рада, радна организација у којој нису образоване основне организације, земљорадничка задруга, основна здружена организација, уговорна организација удруженог рада, као и радна заједница која утврђује и распоређује доходак у смислу члана 378. Закона о удруженом раду.

Према томе, из наведених одредаба закона произлази да су прописане врсте доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, обвезници доприноса као и да Заједница утврђује основицу и начин обрачунавања доприноса. Оспореним одредбама Правилника Заједница је ближе одредила обвезнике доприноса према врсти доприноса, утврдила метод прерачунавања стопе и утврђивања основике зависно од тога да ли се допринос плаћа из дохотка или личног дохотка, а то, по оцени Суда, није у несагласности са напред наведеним законским одредбама јер на таква решења управо упућује Закон. Због чега је Суд одлучио да не прихвати дату иницијативу.

(Решење Уставног суда Србије IV бр. 30/88 од 8. децембра 1988. године)

Стаж осигурања са увећаним трајањем

Иницирано је покретање поступка пред Уставним судом за оцену уставности члана 2, став 1, тачка 2. и става 2. истог члана, Одлуке о утврђивању послова и радних задатака у хитној медицинској помоћи на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем Скупштине СИЗ пензијског и инвалидског осигурања радника Војводине („Службени лист САП Војводине”, бр. 15/84).

Подносилац представке сматра да је Одлука неуставна због тога што се стаж осигурања са увећаним трајањем у хитној медицинској помоћи лекарима увећава за 3 месеца а медицинским техничарима за 2 месеца. По мишљењу иницијатора, услови рада због којих се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем су исти и за лекара и за техничара.

Оспореном Одлуком предвиђено је да се као послови и радни задаци у хитној медицинској помоћи на којима је вршење послова нарочито тешко и штетно по здравље утврђују: послови лекара који пружају хитну медицинску помоћ оболелом, унесрећеном и повређеном на месту догађаја и у току транспорта; послови здравственог техничара (виши медицински техничар, техничар и болничар) који помаже лекару при пружању хитне медицинске помоћи, односно који сам пружа одређену хитну медицинску помоћ нагло оболелим, унесрећеним и повређеним на месту догађаја и у току транспорта, послови возача санитетског возила који управља специјалним санитетским возилима за превоз нагло оболелих, унесрећених и повређених.

Сваких 12 месеци које лекар проведе на наведеним пословима рачуна се у стаж осигурања 15 месеци, а здравствени техничар и возач — 14 месеци.

Пензијски стаж на основу кога се стичу и остварују права из пензијског и инвалидског осигурања је уређен Законом о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања („Службени лист СФРЈ”, бр. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87 и 7/87), републичким и покрајинским законима, статутима самоуправних интересних заједница, друштвеним договорима као и другим самоуправним општим актима самоуправних интересних заједница.

Савезним законом су прописани општи услови по којима се стаж рачуна са увећаним трајањем, колико највише може износити увећање стажа, увећање стажа за поједине категорије осигураника по овом Закону. Према члану 72. Савезног закона послове, односно радне задатке на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, поступак за њихово утврђивање, степен увећања стажа на тим пословима, као и обим одговарајућег снижавања старосне границе утврђује заједница самоуправним општим актом, у складу са законом. Послови, односно радни задаци на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, утврђују се по претходно прибављеном мишљењу специјализованих стручних и научних организација.

Законом о пензијском и инвалидском осигурању САП Војводине („Службени лист САП Војводине”, бр. 16/83, 3/85, 19/85, 18/86 и 20/87), утврђен је најнижи степен увећања стажа и правила за смањење старосне границе у зависности од степена увећања стажа (члан 44).

Статутом Самоуправне интересне заједнице пензијског и инвалидског осигурања радника Војводине („Службени лист САПВ”, бр. 27/83, 13/87 и 18/87) утврђене су групе послова на којима се стаж рачуна са увећаним трајањем и степен увећања, правила за повећање, односно смањење степена увећања и за престанак основа за увећање стажа (чл. 112. и 113).

Оспореном Одлуком утврђени су конкретни послови на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и степен увећања стажа на тим пословима.

Према Уставу СР Србије, ради обезбеђења своје социјалне сигурности, радни људи оснивају самоуправне интересне заједнице пензијског и инвалидског осигурања у којима удружују средства за ту сврху и утврђују на начелима узајамности и солидарности и минулог рада, своје заједничке и појединачне обавезе према тим заједницама и заједничка и појединачна права, која у њима остварују у складу са законом (чл. 53. и 187). Оспорена Одлука није у несагласности са Уставом СР Србије, јер се ради о правима која се према Уставу утврђују у самоуправној интересној заједници у складу са законом. Међутим, Уставни суд Србије није надлежан да оцењује да ли је оспорена Одлука у складу са законом (савезним и покрајинским), већ је за то надлежан Уставни суд САП Божовине, односно Уставни суд Југославије.

На основу изложеног, Уставни суд је одлучио да не прихвати дату иницијативу.

(Решење Уставног суда Србије IY-140/88 од 8. децембра 1988. године)

Накнада уместо личног дохотка

Представком групе радника иницирано је покретање поступка пред Уставним судом Србије за оцену уставности и законитости члана 74. Правилника о основама и мерилима за распоређивање чистог дохотка, расподелу средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу радника Медицинског центра „Вељко Влаховић”, Мајданпек, од 27. марта 1984. године.

По наводима подносиоца представке, оспореним чланом 74. Правилника регулисана је накнада раднику за дежурство ноћу, у дане недељног одмора и државних празника. Ова накнада износи 10% мање у односу на лични доходак за дневни рад, што је у супротности са Уставом и законом.

У одговору доносиоца оспореног акта се наводи да је неспорно да је дежурство према оспореном члану плаћено мање него редован рад. Разлози којим су се руководиоци радници приликом оваквог регулисања јесу да је за време рада у дежурству мали број пацијената, па лекари углавном нису запослени, а ноћу им је омогућено и да спавају. Доноси-

лац оспореног акта сматра да је оспорени члан у супротности са Друштвеним договором о основама за самоуправно уређивање односа у стицању и распоређивању дохотка и чистог дохотка и расподелу средстава за личне дохотке и за заједничку потрошњу („Службени гласник СРС”, бр. 40/82).

Оспореним чланом 74. Правилника предвиђено је право за посебну накнаду личног дохотка радницима који, на основу решења директора, дежурају ноћу, у дане недељног одмора и на државне празнике. Мерила за утврђивање ове накнаде изражена су одређеним бројем болова у зависности да ли се дежурство обавља у Мајданпеку, односно ван седишта ове здравствене организације, времена у коме се дежурство обавља и специјалности лекара који обавља дежурство. Накнада која се остварује применом мерила из овог члана искључује право на обрачун и исплату посебних накнада из чл. 72, 73. и 75. којима је регулисано право на накнаду за рад на дан државног празника, за рад дужи од пуног радног времена, рад ноћу и рад недељом.

Ова здравствена организација је закључила Самоуправни споразум са Већем Савеза синдиката општина Мајданпек, Основном самоуправном интересном заједницом здравственог осигурања Мајданпек и Скупштинском општина Мајданпек у коме је предвиђен распоред радног времена и увођење дежурства, односно пружање хитне медицинске помоћи ради обезбеђивања непрекидне болничке и ванболничке здравствене заштите. Имајући у виду ову чињеницу, по оцени Суда, оспорене одредбе Правилника нису несагласне са чланом 53, став 3. Закона о радним односима СР Србије, према коме се потреба увођења и обим дежурства у здравственим организацијама утврђује самоуправним општим актом, у складу са самоуправним споразумом који закључују здравствена организација, надлежна самоуправна интересна заједница здравствене заштите и Општинска организација Савеза синдиката.

Одредбом члана 137. ЗУР-а предвиђено је да су радници у основној организацији дужни да своје послове и радне задатке организују и врше тако да у заједничком раду што успешније остварују обавезе из самоуправног споразума и задатака који произлазе из плана. Како према Закону о здравственој заштити („Службени гласник СРС”, бр. 42/87 — пречишћен текст) планови и програми здравствене заштите подразумевају спречавање и лечење болести, то се обавеза радника у здравственим радним организацијама састоји у лечењу оболелих и предузимању мера да се спречи наступање обољења. У оквиру тога здравствене организације имају обавезу да пруже медицинску помоћ у хитним и неодложним случајевима што захтева и одговарајућу организацију рада укључујући и дежурство, па стога могу за то самоуправним општим актом предвидети и одговарајућу накнаду.

По оцени Суда, утврђивањем права на накнаду личног дохотка за време дежурства на начин предвиђен оспореним чланом 74. Правилника поступљено је у оквирима уставних и законских овлашћења радника из члана 19. Устава СР Србије и 92. Закона о удруженом раду да самостално, референдумом, одлучују о основима и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке. Висина те накнаде ствари је опредељења радника у спровођењу одређене политике у расподели личних доходака, о чему радници одлучују приликом регулисања ових права самоуправним општим актом.

(Решење Уставног суда Србије IY-бр. 630/88 од 8. децембра 1988. године)

Учешће у НОБ и минули рад

Представком помоћника секретара Основне заједнице подрињско-колубарског региона, Ваљево, Републичког СИЗ-а пензијског и инвалидског осигурања радника, Београд, иницирано је покретање поступка за оцену уставности и законитости члана 71. Правилника о заједничким

основама и мерилима стицања, утврђивања и расподеле дохотка и расподељивања средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу РО „Лозницапромет“, Лозница, од 12. августа 1986. године, који гласи: „изузетно за учеснике НОР-а минули рад износи 0,95% за сваку годину радног стажа која улази у пензијски основ“, који је за време свог важења био несагласан са Уставом СР Србије и у супротности са Законом о удруженом раду.

По наводима подносиоца представке, оспореном одредбом предвиђено је повећано учешће учесника НОР-а по основу минулог рада у расподели средстава за личне дохотке, чиме се директно утиче на утврђивање пензијског основа супротно важећим прописима, на начин који фаворизује одређену групу радних људи у расподели ових средстава.

У одговору доносиоца оспореног акта се, поред осталог, наводи да је оспорена одредба примењивана до доношења новог Правилника од 6. новембра 1987. године, који у члану 66. регулише расподелу средстава за личне дохотке по основу минулог рада на једнак начин за све раднике, и то 0,5% за сваку годину радног искуства, као општег критеријума за допринос радника текућем раду.

Чланом 71. Правилника предвиђено је учешће радника у расподели средстава за личне дохотке по основу минулог рада за сваку годину пензијског стажа у износу 0,5% на укупна примања личног дохотка, изузетно за учеснике НОР-а минули рад износи 0,95% за сваку годину радног стажа која улази у пензијски основ.

По оцени Суда, део одредбе члана 71. Правилника којим је предвиђено повећано учешће учесника НОР-а у расподели средстава за личне дохотке по основу минулог рада у супротности је са начелом расподеле према резултатима рада утврђеним у члану 19. Устава СР Србије и члана 92. Закона о удруженом раду, јер се и део личног дохотка по основу минулог рада остварује у основној организацији удруженог рада и у зависности је од остварених резултата рада радника и пословања основне организације удруженог рада. То значи да се лични доходак радника по овом основу не може доводити у зависност од других околности и својства радника која нису заснована на раду и резултатима рада. Заштита бораца НОР-а у циљу обезбеђивања њихове социјалне сигурности обезбеђује се законом у складу са Уставом.

Суд је утврдио да су спорне одредбе у супротности са законом и пишу у сагласности са Уставом.

(Решење Уставног суда Србије IY 413/88 од 8. децембра 1988. године)

Накнада за коришћење путева

Уставни суд је поводом иницијативе грађана и по сопственој иницијативи покренуо поступак за оцену законитости одредаба члана 1, тачка 8. и члана 2. Одлуке о висини накнаде за путеве која се плаћа за друмска моторна и запрежна возила, које је донела Републичка самоуправни интереса заједница за путеве („Службени гласник СРС“, бр. 35/88).

Оцењујући законитост одредбе члана 1, тач. 8. наведене Одлуке којом је уведена обавеза плаћања посебних накнада за путеве и за возила преуређена за погон на гас. Уставни суд је установио да доносилац акта није имао законско овлашћење да, уз редовне накнаде које се плаћају за сва возила исте категорије, уведе и оспорене накнаде.

Обавеза корисника путева да плаћају накнаде за путеве за друмска моторна возила установљена је чланом 17. Закона о путевима, којим је садржина ове обавезе дефинисана као накнада за употребу пута у саобраћајне сврхе. Врста погонског горива није од утицаја на оптерећење, односно коришћење пута, па нема законског основа да се за наведена возила, за која се, као и за сва остала возила исте категорије пла-

ћају накнаде према радној запремини мотора уведе и обавеза плаћања две друге, посебне накнаде према врсти погонског горива.

С обзиром да су у питању накнаде уведене Законом о путевима, то је овлашћење доносиоца акта истим Законом ограничено само на одређивање висине ових накнада, односно на прописивање нових накнада. Увођењем нових накнада Републичка заједница за путеве прекорачила је законско овлашћење које има.

Оцењујући законитост члана 2. исте Одлуке, Уставни суд је установио да је овом одредбом уведена обавеза плаћања посебне накнаде за дрмска моторна и прикључна возила у корист Ауто-мото савеза Србије, за шта доносилац акта такође није имао законско овлашћење.

Чланом 17. Закона о путевима установљена је обавеза плаћања накнаде за употребу пута у саобраћајне сврхе, међу којима се не налази посебна накнада за финансирање Ауто-мото савеза. Законом о путевима (чл. 186) одређена је намена средстава од наплаћених накнада за путеве (одржавање, реконструкција, заштита и изградња путева). Према одредбама чл. 18-а и 18-в истог Закона, средства од наплаћених накнада воде се на посебном рачуну код службе друштвеног књиговодства, а користе се у складу са планом и програмом рада интересне заједнице за путеве у оквиру законских намена. Са овог рачуна наведена средства се преносе организацијама удруженог рада за изградњу и реконструкцију путева, зависно од обима и квалитета извршених радова.

Имајући у виду да Законом о путевима није установљена посебна накнада за финансирање Ауто-мото савеза, као и да у оквиру законом утврђених намена средстава од накнаде за путеве није предвиђено финансирање послова Ауто-мото савеза, то је Уставни суд утврдио да Републичка заједница за путеве није имала законско овлашћење да уведе обавезу корисника путева да плаћају ову накнаду.

Из изложених разлога Уставни суд је одлучио да укине спорне одредбе.

(Одлука Уставног суда Србије бр. IV-401/88 од 17. новембра 1988. године)

припремно *Томислав Вељковић*

ОДЛУКЕ ВИШЕГ ПРИВРЕДНОГ СУДА СРБИЈЕ

Закон о облигационим односима примењује се и код привредних спорова са међународним елементом (Пребијање дугова)

У конкретном случају тужилац је „Адрија Банк“ из Беча а туженик наша фирма. Потраживање туженика према тужиоцу представља пренети дуг (cessia) тужениковог дужника на тужиоца, над којим је касније отворен стечајни поступак.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев, јер је утврдио да постоје међусобна потраживања тужиоца и туженика доспела пре тужбе и да су се тражбине среле и угасиле.

Тужилац побија пресуду и истиче да је туженик прихватио cessiu дуга на тужиоца и пошто је признао потраживање тужиоца, то у смислу чл. 340, ст. 3. Закона о облигационим односима нема више право на пребијање дуга јер се тога права одрекао, па суд није могао одбити тужбени захтев и зато је предложио да се пресуда преиначи и захтев тужиоца усвоји у целости или да се пресуда укине а предмет врати на поновни поступак.